

2

DEMOGRAFIA I LLAR

RESUM

Segons les dades de població referides a l'1 de gener del 2004, s'ha mantingut la tendència expansiva de la dinàmica demogràfica, tot i que, contràriament al que era habitual en els darrers anys, l'increment ha estat inferior a la mitjana de l'Estat espanyol, ja que s'ha produït un increment percentual de la població de només el 0,81%.

S'ha de dir que aquestes dades són més el resultat d'un procés de control de la qualitat de les dades del padró que un canvi real en els fluxos migratoris. De tota manera, s'ha de tenir present que el 2005 —com confirmen els resultats provisionals— les dades de creixement tornaran a tenir unes xifres altes, més que pel moviment migratori al llarg de l'any per l'augment de les inscripcions padronals degudes a «omissions», com a conseqüència dels requisits establerts durant el procés de regularització d'immigrants que s'ha dut a terme en els primers mesos de l'any 2005.

L'augment de població es basa, com en anys anteriors, en la importància dels fluxos immigratoris: l'any 2004 el pes de la població nascuda fora de les Balears suposà el 41,64% de la població empadronada. El 25,7% d'aquest percentatge ha nascut en una altra comunitat autònoma i el 15,9% ha nascut a l'estranger, un 0,5% més que el 2003.

La taxa de natalitat descendeix lleugerament (10,7 per mil l'any 2004), a pesar de la major fecunditat de les mares estrangeres. La immigració continua rejuenint l'estructura poblacional —l'edat mitjana de la població balear és de 38,79 anys l'any 2004— i també influeix en l'augment de la població potencialment activa. No obstant això, l'índex de sobreenvelliment segueix augmentant com a conseqüència de l'increment de l'esperança de vida.

Les noves dades sobre relacions de parentiu que completen la informació del cens del 2001 permeten constatar que la família a les Illes Balears es caracteritza, per comparació amb el conjunt de l'Estat, per un paper destacat de les formes menys tradicionals de convivència i pel que s'anomena família postconjugal, amb una clara convergència amb el tipus de llars més expansius a la Unió Europea.

2.1.

LA DINÀMICA ACTUAL DE LA
POBLACIÓ

Segons el padró de l'1 de gener del 2004, a les Illes Balears el darrer any la població ha augmentat en 7.684 persones. Aquestes dades mostren que la població creix menys que en els anys anteriors. Respecte del 2003 la variació relativa és del 0,81%, dos punts i mig menys que l'experimentada l'any 2003 en relació amb el 2002. Per primera vegada en més d'un quinquenni, el ritme de creixement balear ha estat inferior a la mitjana de l'Estat espanyol (1,13%) i se situa en el dotzè lloc de les comunitats autònomes. No obstant això, cal dir que, si s'observen els resultats del creixement migratori produït més el del creixement vegetatiu en nombres absoluts, la població hauria d'haver augmentat quasi el doble, 13.690 persones. Les xifres del padró són el resultat no tan sols dels moviments immigratoris i del creixement vegetatiu, sinó també de les altes per omisió (persones que eren residents, però que per algun motiu no estaven empadronades) i de les baixes per duplictat o per inscripció indeguda. El 2004 la suma del creixement migratori i del creixement vegetatiu ha estat superior a les xifres de població que s'han publicat oficialment, perquè el nombre de baixes per duplictat o per inscripció indeguda ha estat molt més important i això afecta la dada final.

En les dades provisionals del gener del 2005 es produeix el contrari: de bell nou les dades tornen a donar un creixement més o menys del 2%. En qualsevol cas, en les pròximes dades caldrà tenir en compte l'efecte del procés de regularització d'immigrants estrangers dut a terme l'any 2005, que farà que aflorin residents no registrats en el padró fins ara. Si ens atemem a les xifres provisionals per al 2005, l'increment absolut serà superior a les 25.000 persones per a tot l'arxipèlag.

A més, a les dades de la revisió del 2006 es podrien incorporar més persones a conseqüència del reagrupament familiar que produeixen les regularitzacions. (Vegeu els quadres III-4 i III-5.)

La població augmenta sobretot per l'entrada de població de fora, especialment dels fluxos immigratoris que provenen de l'estranger: a les Illes, sis de cada deu residents han nascut a les Balears; 2,5, en una altra comunitat autònoma, i 1,5, a l'estranger. Evolutivament, els nascuts a les Illes Balears i els nascuts en una altra comunitat autònoma perden pes, mentre que els nascuts a l'estranger han passat de representar el 6% (46.251) de la població l'any 1996 a representar-ne el 15,9% en la revisió del 2004 (151.541 residents) i el 17,8% en la dada provisional del 2005 (174.606 residents). (Vegeu el gràfic III-5 i el quadre III-6.)

Si s'observen les nacionalitats, també el nombre d'estrangers ha crescut linealment des del 1996: de 31.973 residents s'ha passat a 131.423 (el 13,8%) l'any 2004 i a 154.866 en la dada provisional del 2005 (el 15,6%).

En la piràmide d'edat es destaca que la immigració influeix en el nombre d'efectius

compresos en els grups d'edat dels vint als quaranta-quatre anys. Aquesta població en edat activa s'incorpora a l'estructura per edats i fa que l'edat mitjana (38,79) de la població augmenti més lentament i també que l'índex de dependència hagi davallat set punts des del 1996 (el 1996: 49,71%; el 2004: 42,92%).

D'altra banda, tots els indicadors mostren la tendència progressiva de la població a l'envelliment (l'edat mitjana, l'índex d'envelliment i de sobreenvelliment, el percentatge de persones de més de seixanta-quatre anys, etc.).

2.2.

ELS COMPONENTS DE LA DINÀMICA DEMOGRÀFICA

En aquest apartat s'analitzen els naixements, la nupcialitat, la mortalitat i, finalment, les migracions a les Illes Balears.

2.2.1. LA NATALITAT I LA FECUNDITAT

Les dades provisionals calculades per l'Institut Balear d'Estadística (IBAE) per al 2004 mostren un petit descens en la taxa de natalitat, que pot situar-se en l'11,35‰; la taxa definitiva del 2003 és de l'11,59‰ i la del 2002, de l'11,71‰. Per tant, es fa palesa una estabilització en la natalitat, tot i que les Illes Balears són una de les comunitats autònomes en què aquest indicador és més elevat.

L'edat mitjana de les mares se situa en els 32,2 anys i el nombre de nascuts de mares espanyoles l'any 2004 baixa de manera significativa. Contràriament, els naixements de mares estrangeres han augmentat, encara

QUADRE III-4. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ PER COMUNITATS AUTÒNOMES DE RESIDÈNCIA (1999-2005)

	Rev. padró 1999	Rev. padró 2000	Rev. padró 2001	Rev. padró 2002	Rev. padró 2003	Rev. padró 2004	Rev. padró 2005 (provisional)
Espanya	40.202.160	40.499.791	41.116.482	41.837.894	42.717.064	43.197.684	43.975.375
Andalusia	7.305.117	7.340.052	7.403.968	7.478.432	7.606.848	7.687.518	7.829.202
Aragó	1.186.849	1.189.909	1.199.753	1.217.514	1.230.090	1.249.584	1.266.972
Astúries	1.084.314	1.076.567	1.075.329	1.073.971	1.075.381	1.073.761	1.074.504
Illes Balears	821.820	845.630	878.627	916.968	947.361	955.045	980.472
Com. Valenciana	4.066.474	4.120.729	4.202.608	4.326.708	4.470.885	4.543.304	4.672.657
Illes Canàries	1.672.689	1.716.276	1.781.366	1.843.755	1.894.868	1.915.540	1.962.193
Cantàbria	528.478	531.159	537.606	542.275	549.690	554.784	561.638
Castella i Lleó	2.488.062	2.479.118	2.479.425	2.480.369	2.487.646	2.493.918	2.501.534
Castella-la Manxa	1.726.199	1.734.261	1.755.053	1.782.038	1.815.781	1.848.881	1.888.527
Catalunya	6.207.533	6.261.999	6.361.365	6.506.440	6.704.146	6.813.319	6.984.196
Ceuta	73.704	75.241	75.694	76.152	74.931	74.654	74.771
Extremadura	1.073.574	1.069.420	1.073.381	1.073.050	1.073.904	1.075.286	1.080.823
Galícia	2.730.337	2.731.900	2.732.926	2.737.370	2.751.094	2.750.985	2.760.179
Madrid	5.145.325	5.205.408	5.372.433	5.527.152	5.718.942	5.804.829	5.921.066
Melilla	56.929	66.263	68.789	69.184	68.463	68.016	65.252
Múrcia	1.131.128	1.149.328	1.190.378	1.226.993	1.269.230	1.294.694	1.334.431
Navarra	538.009	543.757	556.263	569.628	578.210	584.734	592.482
País Basc	2.100.441	2.098.596	2.101.478	2.108.281	2.112.204	2.115.279	2.123.791
La Rioja	265.178	264.178	270.040	281.614	287.390	293.553	300.685

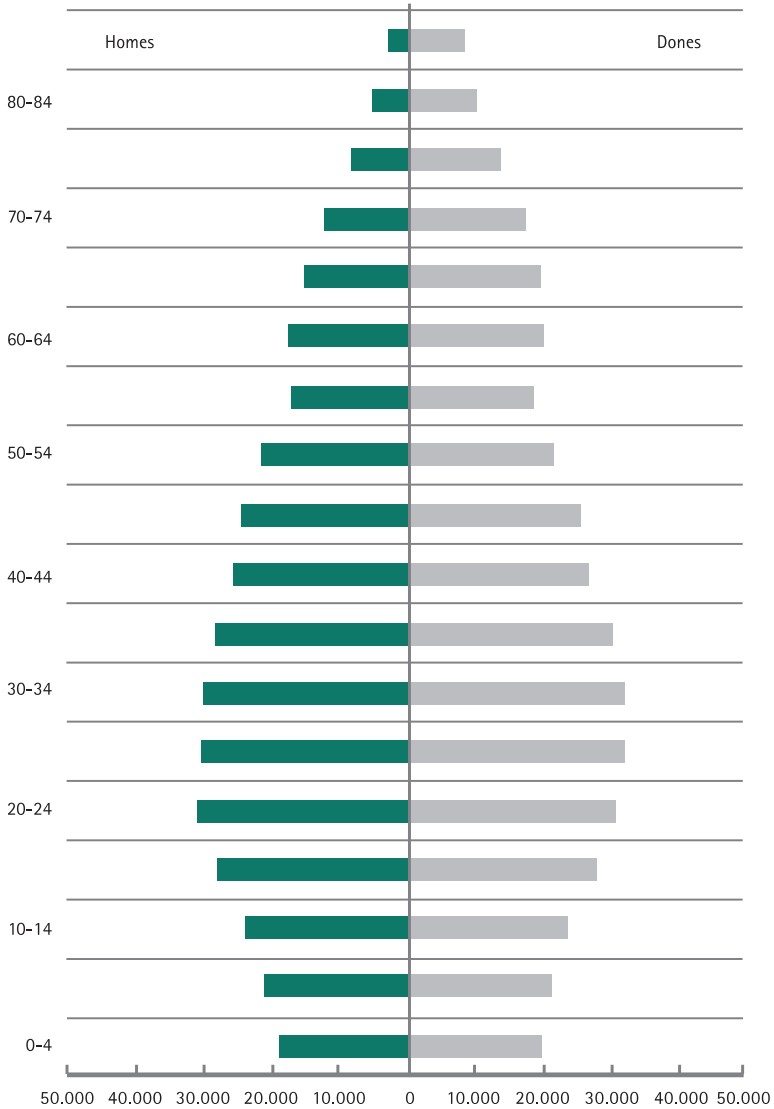
Font: Institut Nacional d'Estadística

**QUADRE III-5. VARIACIÓ RELATIVA DE LA POBLACIÓ,
PER COMUNITATS AUTÒNOMES (1998-2005)**

	% var. 98/96	% var. 99/98	% var. 00/99	% var. 01/00	% var. 02/01	% var. 03/02	% var. 04/03	% var. 05/04
Espanya	0,46	0,88	0,74	1,52	1,75	2,10	1,13	1,80
Andalusia	0,02	0,95	0,48	0,87	1,01	1,72	1,06	1,84
Aragó	-0,36	0,31	0,26	0,83	1,48	1,03	1,58	1,39
Astúries	-0,56	0,23	-0,71	-0,11	-0,13	0,13	-0,15	0,07
Illes Balears	4,75	3,18	2,90	3,90	4,36	3,31	0,81	2,66
Com. Valenciana	0,35	1,07	1,33	1,99	2,95	3,33	1,62	2,85
Illes Canàries	1,46	2,62	2,61	3,79	3,50	2,77	1,09	2,44
Cantàbria	-0,06	0,25	0,51	1,21	0,87	1,37	0,93	1,24
Castella i Lleó	-0,95	0,14	-0,36	0,01	0,04	0,29	0,25	0,31
Castella-la Manxa	0,21	0,59	0,47	1,20	1,54	1,89	1,82	2,14
Catalunya	0,95	0,97	0,88	1,59	2,28	3,04	1,63	2,51
Ceuta	4,83	2,20	2,09	0,60	0,61	-1,60	-0,37	0,16
Extremadura	-0,08	0,39	-0,39	0,37	-0,03	0,08	0,13	0,51
Galícia	-0,66	0,21	0,06	0,04	0,16	0,50	0,00	0,33
Madrid	1,37	1,06	1,17	3,21	2,88	3,47	1,50	2,00
Melilla	0,89	-5,29	16,4	3,81	0,57	-1,04	-0,65	-4,06
Múrcia	1,62	1,44	1,61	3,57	3,08	3,44	2,01	3,07
Navarra	1,97	1,35	1,07	2,30	2,40	1,51	1,13	1,33
País Basc	0,03	0,09	-0,09	0,14	0,32	0,19	0,15	0,40
La Rioja	-0,49	0,58	-0,38	2,22	4,29	2,05	2,14	2,43

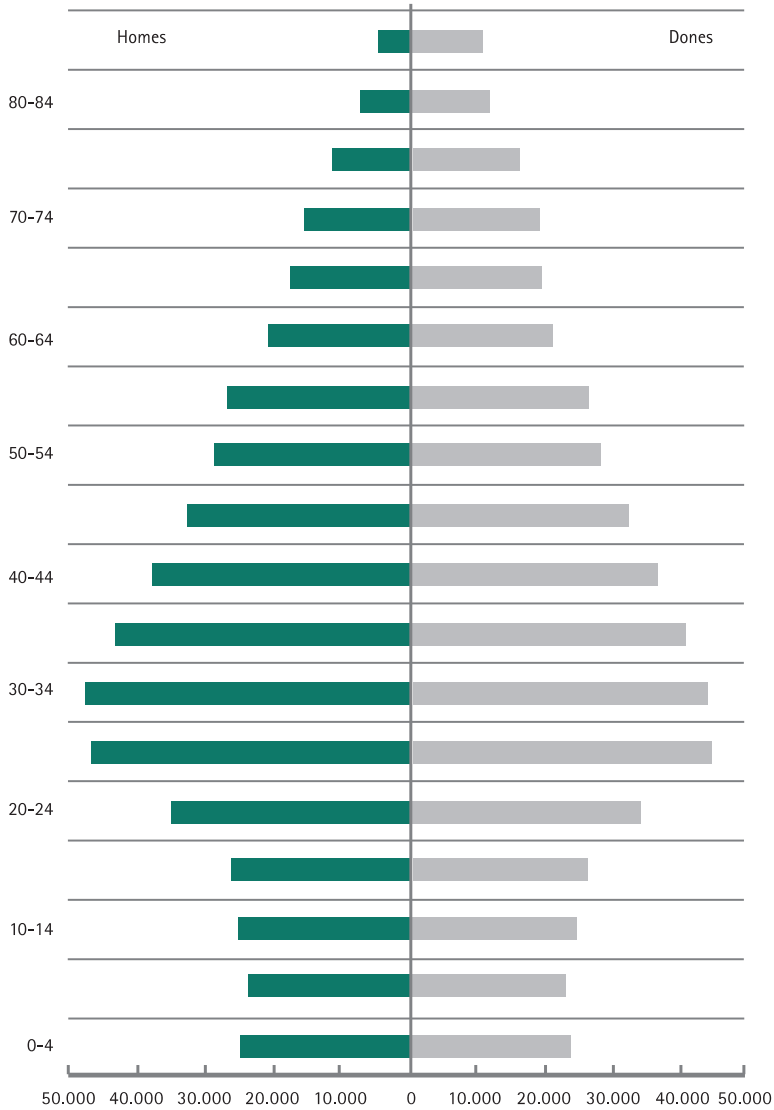
Font: Institut Nacional d'Estadística.

Gràfic III-5a
Piràmide d'edat de les Illes Balears.
Renovació del padró 1-5-1996

Font: Institut Nacional d'Estadística.

Gràfic III-5b
Piràmide d'edat de les Illes Balears.
 Revisió del padró 1-1-2004

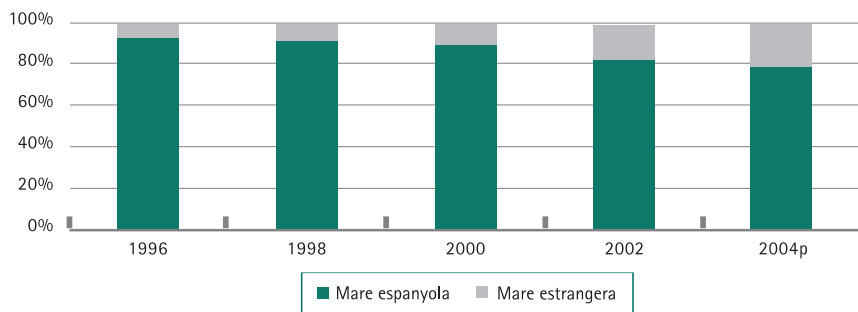
Font: Institut Nacional d'Estadística.

QUADRE III-6. INDICADORS DEMOGRÀFICS A LES ILLES BALEARS. PADRONS MUNICIPALS (1996-2004)

	Revisió padró 1-5-1996	Revisió padró 1-1-1999	Revisió padró 1-1-2002	Revisió padró 1-1-2003	Revisió padró 1-1-2004
Edat mitjana					
Total	38,14	38,78	38,73	38,77	38,79
Homes	36,93	37,61	37,66	37,72	37,71
Dones	39,32	39,93	39,80	39,83	39,84
Grup d'edat (%)					
Pobl. < 16 anys (%)	18,33	17,02	16,15	16,10	16,16
Pobl. 16-64 anys (%)	66,79	67,89	69,56	69,82	69,97
Pobl. 65 i més (%)	14,87	15,09	14,29	14,08	13,87
Dones en edat fèrtil (dones 15-49 anys/total dones)*100					
	51,64	52,09	53,53	53,63	53,65
Índex de masculinitat (homes/dones)*100					
	96,74	97,81	99,94	100,24	100,22
Índex d'envelliment (Pobl. >64/Pobl. < 16)*100					
Total	81,11	88,65	88,46	87,46	85,79
Homes	66,49	72,94	73,73	73,05	71,37
Dones	96,54	105,35	103,92	102,61	101,01
Índex de sobreenvelliment (Pobl. >84/ Pobl. > 64)*100					
Total	9,99	10,63	11,16	11,29	11,49
Homes	7,55	7,98	8,41	8,51	8,60
Dones	11,77	12,58	13,22	13,37	13,65
Índex de dependència (Pobl.<16+ Pobl. >64/ Pobl.16-64)*100					
Total	49,71	47,30	43,76	43,22	42,92
Homes	46,77	44,24	40,36	39,90	39,68
Dones	52,67	50,41	47,33	46,70	46,32
Població, segons nacionalitat (%)					
Total	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Espanyola	95,80	94,52	89,12	86,65	86,24
Estrangera	4,20	5,48	10,88	13,35	13,76
Població, segons lloc de naixement (%)					
Total	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Illes Balears	67,73	65,92	60,02	58,46	58,36
Una altra CA	26,18	26,71	27,01	26,13	25,77
Estranger	6,08	7,37	12,97	15,41	15,87

Font: Direcció General d'Economia. Institut Balear d'Estadística.

Gràfic III-6
Distribució dels naixements segons nacionalitat de la mare

Font: Institut Balear d'Estadística.

que de manera molt moderada. Ambdós factors —la pèrdua d'intensitat de la natalitat de les mares espanyoles i el lleuger increment de la natalitat de les dones estrangeres— determinen que els naixements de mares estrangeres l'any 2004 hagin arribat a un nou màxim percentual i que representin més del 21% del total de naixements, un punt més que el 2003. (Vegeu el gràfic III-6.)

Els naixements de mares sud-americanes representen 36% dels naixements de mares estrangeres l'any 2004 (dades provisionals), mentre que l'aportació de les mares europees als naixements s'ha estabilitzat al voltant del 30% de total de naixements. (Vegeu el quadre III-7 i el gràfic III-7.)

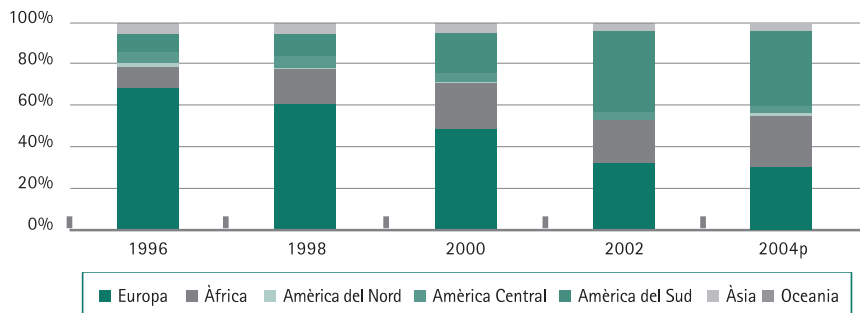
QUADRE III-7. NASCUTS VIUS A LES ILLES BALEARS, SEGONS LA NACIONALITAT DE LA MARE

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Nascuts vius a les Illes Balears	7.787	8.173	8.305	8.848	9.503	9.858	10.420	10.655	10.593
Mare espanyola	7.275	7.575	7.589	8.021	8.480	8.466	8.573	8.524	8.313
Mare estrangera	512	598	716	827	1.023	1.392	1.847	2.131	2.280
Continent de nacionalitat de la mare estrangera									
Europa	349	374	436	415	502	537	614	645	694
Àfrica	54	86	122	193	232	313	378	473	577
Amèrica del Nord	10	10	5	10	7	14	13	11	18
Amèrica Central	27	25	41	48	32	61	67	65	66
Amèrica del Sud	43	62	73	103	188	396	691	838	821
Àsia	26	38	38	56	59	69	80	98	101
Oceania	3	3	1	2	3	2	4	1	3

* 2004: dada provisional. S'estima que la xifra augmentarà aproximadament fins a 10.720. La majoria seran mares de nacionalitat espanyola.

Font: Institut Balear d'Estadística.

Gràfic III-7
Distribució de les mares estrangeres per continent de nacionalitat

Font: Institut Balear d'Estadística.

Augmenten un punt respecte del 2003 els naixements de mares marroquines (el 18,8% dels naixements de mares estrangeres), als quals segueixen en importància els naixements de mares equatorianes (el 13,6%), argentines (el 8,6%), colombianes (el 6,3%), britàniques (el 6,21%) i alemanyes (el 4,98%).

El nombre de nascuts de mare espanyola i pare estranger entre el 1996 i el 2004 quasi

s'ha triplicat i en un de cada tres naixements un dels dos progenitors té la nacionalitat estrangera. (Vegeu el quadre III-8.)

La taxa de fecunditat total o el nombre mitjà de fills per dona, segons les dades definitives del 2003, és d'1,40, superior al del conjunt d'Espanya (1,30 fills per dona) i similar a la mitjana de la Unió Europea dels Vint-i-cinc de l'any 2002 (1,46).

QUADRE III-8. NASCUTS VIUS A LES ILLES BALEARS, SEGONS
LES NACIONALITATS DE LA MARE I DEL PARE

	1996	1998	2000	2002	2004*
Total	7.787	8.305	9.503	10.420	10.593
Mare i pare espanyols	7.119	7.382	8.244	8.252	7.911
Mare estrangera	512	716	1.023	1.847	2.280
Mare estrangera i pare espanyol	272	361	395	549	565
Mare i pare estrangers	228	339	589	1.215	1.639
Mare estrangera i pare desconegut	12	16	39	83	76
Mare espanyola i pare estranger	156	207	236	321	402

* Mare i pare espanyols inclou mare espanyola i pare desconegut

* 2004: dada provisional. S'estima que la xifra augmentarà aproximadament fins a 10.720. La majoria incrementarà les mares de nacionalitat espanyola.

Font: Institut Balear d'Estadística.

El 2004 continua la proporció alta de naixements de mares no casades (el 32% del nascuts, mentre que el 2003 eren el 30,7%), percentatge molt per sobre de la mitjana d'Espanya i superior també al de la Unió Europea dels Quinze (el 28% de fills nascuts de mares fadrines el 2001).

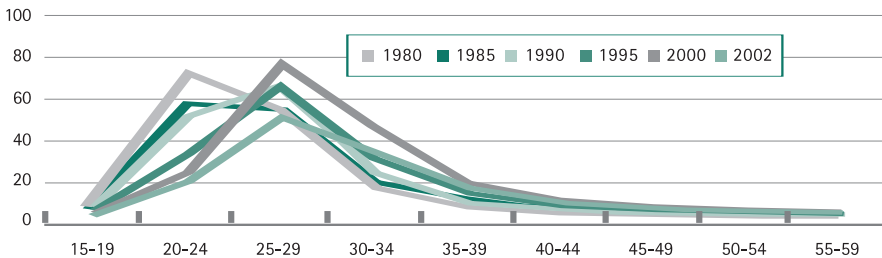
2.2.2. LA NUPCIALITAT

La taxa de nupcialitat (provisional) l'any 2004 és del 4,85‰, més baixa encara que el 2003 (el 5,3‰), en correspondència amb la baixada de la taxa de natalitat i l'augment dels fills nascuts de mares no casades. (Vegeu els gràfics III-8A i III-8B.)

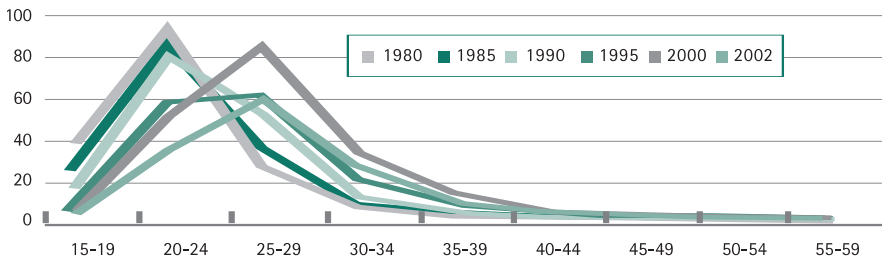
Així mateix, el 2004 es destaca un increment important dels matrimonis entre persones estrangeres i persones amb nacionalitat espanyola, que representen ja el 32% dels matrimonis, mentre que l'any anterior en comprenien el 20%. Entre aquestes celebracions, les nacionalitats més freqüents són les sud-americanes (preferentment, l'argentina, la colombiana i l'equatoriana) i amb una major incidència en els matrimonis d'espanyols amb estrangeres que entre espanyoles i estrangers. (Vegeu el quadre III-9.)

No obstant això, en els darrers anys també han augmentat el nombre de matrimonis de parelles estrangeres. La combinació de

Gràfic III-8A
Evolució de les taxes específiques de la nupcialitat: homes de 15 a 59 anys

Gràfic III-8B
Evolució de les taxes específiques de la nupcialitat: dones de 15 a 59 anys

Font: Elaboració pròpia.

**QUADRE III-9. EVOLUCIÓ DELS MATRIMONIS SEGONS
LA NACIONALITAT DELS CONTRAENTS**

	1986	1988	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2002	2004*
Total	4.164	4.557	4.606	4.317	4.195	4.152	4.402	4.494	4.586	4.180
Ambdós espanyols	3.892	4.215	4.242	3.928	3.823	3.749	3.922	3.967	3.710	2.850
Espòs espanyol i esposa estrangera	156	203	208	221	190	186	243	275	387	551
Esposa espanyola i espòs estranger	77	84	110	105	129	154	153	156	233	334
Ambdós estrangers	39	55	46	63	53	63	84	96	256	445
Espòs espanyol i esposa estrangera	156	203	208	221	190	186	243	275	387	551
Nacionalitat de la dona										
Europa	126	171	152	138	91	91	106	115	137	155
Àfrica	3	2	7	4	16	9	14	13	18	26
Amèrica del Nord	2	6	7	4	5	3	2	6	9	11
Amèrica Central	3	1	4	25	24	24	18	35	32	36
Amèrica del Sud	18	19	34	43	46	54	89	99	183	312
Àsia	3	3	3	6	7	5	14	6	5	11
Oceania	1	1	1	1	1	—	—	1	3	0
Apàtrides	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Esposa espanyola i espòs estranger	77	84	110	105	129	154	153	156	233	334
Nacionalitat de l'home										
Europa	46	51	52	62	56	77	81	82	85	91
Àfrica	6	6	8	10	20	35	25	21	22	49
Amèrica del Nord	—	—	2	5	9	7	15	4	7	8
Amèrica Central	5	2	6	5	7	4	5	17	17	29
Amèrica del Sud	16	23	38	20	31	22	22	28	97	146
Àsia	4	2	4	2	6	8	5	4	5	10
Oceania	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1
Apàtrides	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ambdós estrangers	39	55	46	63	53	63	84	96	256	445
Mateix continent	50	69	63	155	317
Diferent continent	13	15	33	101	128
No consta	39	55	46	63	53	—	—	—	—	—

* 2004: dada provisional. S'estima que la dada definitiva serà a prop de 4.583.

.. Dada no disponible.

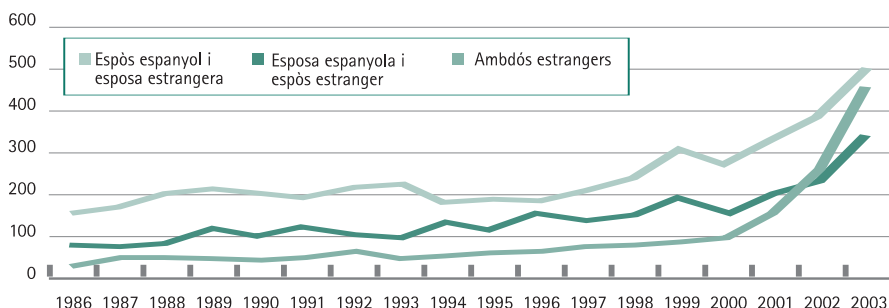
Font: Direcció General d'Economia, Institut Balear d'Estadística.

les nacionalitats és heterogènia, però és més important l'increment de les celebracions entre parelles que tenen la mateixa nacionalitat.

En resum, es pot dir que els matrimonis entre espanyols tenen una evolució descendent, que els matrimonis d'espanyols o espanyoles

amb estrangeres o estrangers mantenen una evolució creixent i que els matrimonis en què ambdós components són estrangers han augmentat molt notablement en els darrers quatre anys, sobretot els matrimonis de persones amb la mateixa nacionalitat. (Vegeu el gràfic III-9.)

Gràfic III-9
Evolució del nombre de matrimonis amb almenys un contraent estranger

Font: Institut Balear d'Estadística.

QUADRE III-10. EVOLUCIÓ DELS INDICADORS DEL MOVIMENT NATURAL DE LA POBLACIÓ. ILLES BALEARS (1996-2004)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Natalitat									
Taxa bruta natalitat	10,26	10,60	10,53	10,91	11,36	11,44	11,71	11,59	11,35
% de nascuts de mare no casada	17,87		22,60		25,34	28,52	30,33	32,70	32,56
% de nascuts de mare estrangera	6,58	7,32	8,62	9,35	10,77	14,12	17,73	20,00	21,52
Mortalitat									
Esperança de vida en néixer									
Total	78,22		78,50		79,08	79,44	79,67	—	—
Homes	74,53		75,04		75,69	76,07	76,54	—	—
Dones	82,04		82,06		82,54	82,88	82,86	—	—
Taxa bruta mortalitat	8,93	9,02	8,98	9,15	8,74	8,04	7,99	8,00	7,47
Taxa mortalitat infantil	4,88		4,58		4,74	4,87	3,93	3,47	4,24
Nupcialitat									
Taxa bruta de nupcialitat	5,47	5,34	5,58	5,56	5,37	5,03	5,16	5,07	4,85
Taxa de creixement vegetatiu	1,33	1,57	1,55	1,76	2,62	3,40	3,72	3,59	3,90

Font: Direcció General d'Economia, Institut Balear d'Estadística.

2004 : dada provisional.

Els indicadors s'han refet a partir de la projecció de la població de l'INE-Base 2001 i com a numerador per al 2004 les dades estimades.

Dades absolutes estimades 2004: Defuncions 7.052, Naixements 10.720, Matrimonis 4.583.

2.2.3. LA MORTALITAT

El 2004 es registren a les Illes Balears 7.052 defuncions (dada estimada) i una taxa bruta de mortalitat d'un 7,47‰ (provisional). Aquesta taxa reflecteix l'augment de la població empadronada, que atenua el lògic creixement a pesar de l'envelliment de la població. (Vegeu el quadre III-10.).

En l'actualitat, la immigració encara no té influència en les dades de les defuncions, tot el contrari del que passa en el cas de la natalitat, en els matrimonis i en el conjunt de l'estructura demogràfica de les Illes. El motiu és que una gran part dels fluxos migratoris està constituïda per una població jove i, per això, la incidència que té en el model o patró de mortalitat és molt baixa.

Des del segon quinquenni dels anys noranta la diferència entre el nombre de naixements i el nombre de les defuncions

ha donat un balanç vegetatiu creixent. El 1996 la taxa va ser propera a l'1,5‰, mentre que la taxa provisional del 2004 ja se situa en el 3‰.

El perfil de la mortalitat a les Illes es manté més o menys estable, sense canvis. L'esperança de vida segueix millorant dues o tres dècimes anuals, sobretot l'esperança de vida masculina (76,54 anys el 2002), malgrat que les dones presentin un valor més favorable (82,86 anys, sis punts superior a l'esperança de vida dels homes). Com a conseqüència d'això, els grups de més edat de la població augmenten i es produeix simultàniament un envelliment de l'estructura de la població. No obstant això, aquest envelliment es compensa amb els fluxos migratoris recents, que en realitat donen lloc a un rejuveniment global de la població de l'arxipèlag balear, fins al punt de situar-se com la segona comunitat autònoma menys envellida de l'Estat, darrere les Canàries. (Vegeu el quadre III-11.)

QUADRE III-11. EDAT MITJANA I PERCENTATGE DE POBLACIÓ DE 65 ANYS O MÉS, PER COMUNITATS AUTÒNOMES

Revisió del padró 1-1-2004

	Percentatge de població de 65 anys o més	Edat mitjana
Espanya	16,90	40,5
Andalusia	14,76	38,4
Aragó	20,97	43,2
Astúries	22,13	44,9
Illes Canàries	12,06	37,6
Cantàbria	18,99	42,4
Castella i Lleó	22,80	44,4
Castella-la Manxa	19,43	40,9

Continua

**QUADRE III-11. EDAT MITJANA I PERCENTATGE DE POBLACIÓ DE 65 ANYS O MÉS,
PER COMUNITATS AUTÒNOMES**

Revisió del padró 1-1-2004

	Percentatge de població de 65 anys o més	Edat mitjana
Catalunya	16,92	40,8
Com. Valenciana	16,30	40,2
Illes Balears	13,87	38,8
Extremadura	19,26	40,9
Galícia	21,32	43,7
Madrid	14,48	39,6
Múrcia	14,09	37,5
Navarra	17,68	41,3
País Basc	18,24	42,5
La Rioja	18,96	42,0
Ceuta	11,09	35,3
Melilla	10,76	34,4

Font: Elaboració pròpia.

Mallorca té una esperança de vida (79,6 anys) inferior a la de les altres illes (a Menorca és de 79,8 i a Eivissa-Formentera, de 80,2 anys), perquè la major part de les morts ocorregudes entre els quinze i els trenta-quatre anys es concentren en aquesta illa, on moren quatre homes per cada dona morta de quinze a trenta-quatre anys. A les altres illes aquestes defuncions tenen una incidència menor i la proporció d'homes i de dones és similar.

L'edat i el sexe són característiques demogràfiques que condicionen les probabilitats de morir per una determinada causa. Les causes de mort relacionades amb les malalties del sistema circulatori, amb els tumors i amb els motius externs (accidents, sobredosis, ofegaments...) són les més freqüents a les Illes Balears, però hi ha notables diferències dels motius que han produït la mort segon si es tracta d'una edat o d'una altra.

Entre els menors de quinze anys hi ha molta varietat, però cal al·ludir a la baixa mortalitat infantil dels darrers anys. Entre els quinze i els trenta-quatre anys es destaca la sobremortalitat masculina motivada pels accidents de trànsit, per casos de sobredosi de droga o per la sida. Aquestes defuncions són per raons clarament evitables, que es produeixen en edats en principi massa joves per afrontar la mort. En totes les projeccions de població actuals una de les hipòtesis més repetides és el creixement de la mortalitat en aquest tram d'edat.

Les morts de persones entre els trenta-cinc i els setanta-cinc anys es caracteritzen per ser a causa de malalties relacionades amb els tumors malignes; en els cinquanta anys, cinc de cada deu defuncions són causades per algun tipus de tumor (els tumors amb una major freqüència són els de pulmó en els homes i els de mama en les dones). A partir dels setanta-cinc anys

el patró de mortalitat està definit per les morts relacionades amb el sistema circulatori (sobretot les malalties cerebrovasculars). El fet que el nombre de defuncions en aquest tram d'edat sigui voluminós repercuteix en el fet que aquest grup de malalties ocupi el primer lloc com a les de major freqüència, encara que aquestes causes gairebé no tenen incidència en els grups de menys edat. A partir dels quaranta o quaranta-cinc anys comencen a incidir-hi: per exemple, l'any 2003 el 12% dels difunts entre els quaranta-cinc i els quaranta-nou anys va morir per una malaltia circulatoria, però a partir d'aquestes edats els percentatges augmenten fins que als setanta-cinc anys representen el 45% de les morts.

A més de les morts de residents de les Illes Balears, l'Institut Balear d'Estadística publica anualment les dades sobre les morts de no residents ocorregudes a les Illes. La mitjana anual d'aquestes defuncions està al voltant de les 850 defuncions i són morts que es produeixen al llarg de l'any, però que es concentren sobretot en el període comprès entre l'abril i l'octubre. La majoria són defuncions de persones de seixanta anys o més causades per malalties relacionades amb el sistema circulatori i, amb menor freqüència, per causes externes (accidents de trànsit i ofegaments) o per tumors malignes.

2.2.4. LES MIGRACIONS

Segons les dades del padró del 2004, aproximadament el 42% de la població havia nascut fora de les Illes: el 26%, en una altra comunitat autònoma i el 16%, a l'estranger. Així mateix, respecte d'anys anteriors el 2004 continua la tendència al

creixement en aquestes dades, sobretot de les persones nascudes a països estrangers. (Vegeu el quadre III-12.)

Per illes, a Eivissa i Formentera és on la població nascuda fora de les Balears representa una proporció major i, mentre que el 2003 comprenia el 52%, el 2004 arriba fins al 54%. D'aquest percentatge, un terç de la població total ha nascut en altres comunitats autònomes i una cinquena part ha nascut a l'estranger.

Menorca, tot i que continua presentant uns percentatges relatius de població nascuda en altres comunitats autònomes i a l'estranger inferiors a les altres illes, tendeix a convergir amb la resta de la comunitat balear: si es comparen les dades del 1996 i del 2004 ens adonem que a Menorca s'ha produït el major impacte dels forts corrents immigratoris recents, tant dels fluxos peninsulars com dels procedents de l'estranger (en aquest interval s'hi ha triplicat el percentatge d'estrangers i s'hi ha incrementat en quatre punts el nombre de nascuts en una altra comunitat autònoma), i que ha patit una important modificació en la seva estructura per llocs de naixement (amb una pèrdua de dotze punts en la població autòctona).

A Mallorca, la immigració estrangera també ha estat molt destacada, de manera que suposa un increment d'aproximadament deu punts en l'interval considerat, mentre que estructuralment els procedents d'altres comunitats autònomes han perdut un punt percentual. Això, considerant que el flux migratori d'altres comunitats autònomes ha continuat sent positiu, reflecteix la gran potència de la immigració estrangera recent i l'augment general de la població. (Vegeu els quadres III-13 i III-14 i el gràfic III-10.)

QUADRE III-12. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ SEGONS LA ZONA DE NAIXEMENT

	Total	Lloc de naixement		
		Nascuts a les Illes Balears	Nascuts en una altra CA	Nascuts a l'estranger
Illes Balears				
1996	760.379	515.030	199.098	46.251
1998	796.483	530.974	211.536	53.973
1999	821.820	541.748	219.502	60.570
2000	845.630	541.330	232.080	72.220
2001	878.627	545.739	240.955	91.933
2002	916.968	550.361	247.661	118.946
2003	947.361	553.875	247.440	146.046
2004	955.045	557.400	246.104	151.541
Mallorca				
1996	609.150	417.386	156.756	35.008
1998	637.510	430.322	166.455	40.733
1999	658.043	439.148	172.574	46.321
2000	677.014	438.972	182.274	55.768
2001	702.122	442.193	188.279	71.650
2002	730.778	446.010	192.087	92.681
2003	753.584	449.119	190.508	113.957
2004	758.822	452.379	187.904	118.539
Menorca				
1996	67.009	50.483	13.735	2.791
1998	69.070	51.344	14.477	3.249
1999	70.825	52.069	15.240	3.516
2000	72.716	51.933	16.639	4.144
2001	75.296	52.242	17.838	5.216
2002	78.796	52.642	19.160	6.994
2003	81.067	52.748	19.430	8.889
2004	82.872	52.758	20.047	10.067
Eivissa i Formentera				
1996	84.220	47.161	28.607	8.452
1998	89.903	49.308	30.604	9.991
1999	92.952	50.531	31.688	10.733
2000	95.900	50.425	33.167	12.308
2001	101.209	51.304	34.838	15.067
2002	107.394	51.709	36.414	19.271
2003	112.710	52.008	37.502	23.200
2004	113.351	52.263	38.153	22.935

Font: Direcció General d'Economia, Institut Balear d'Estadística.

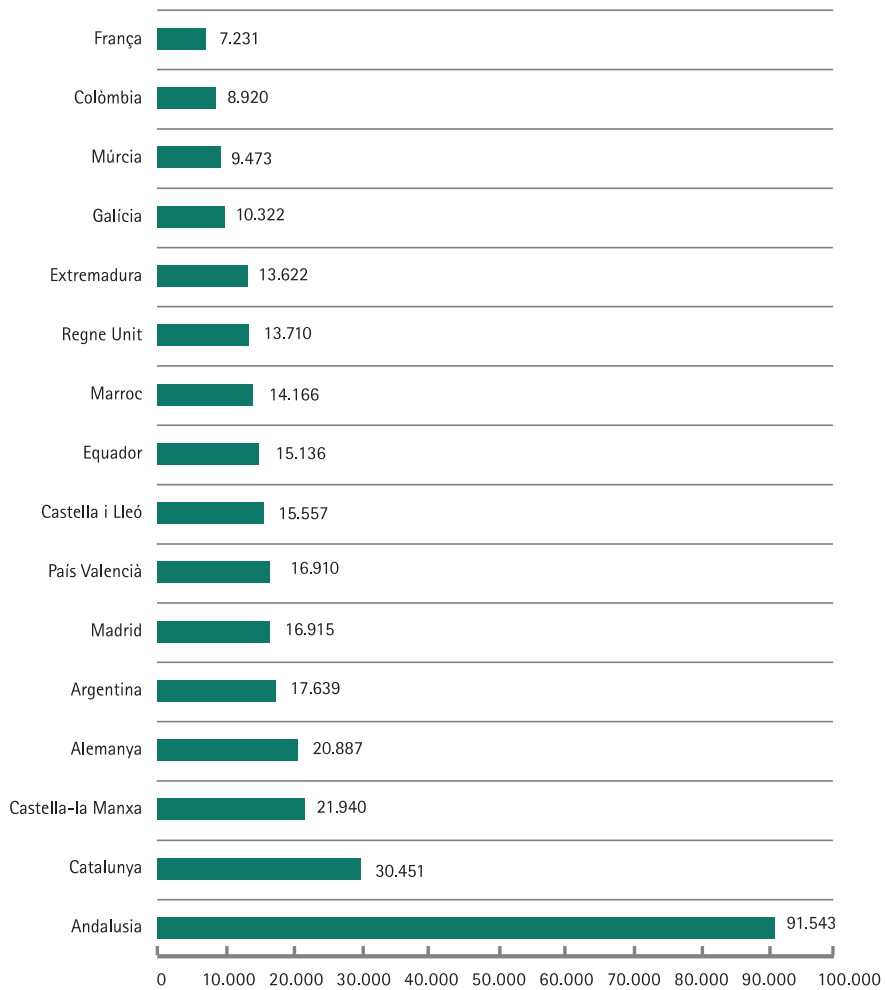
QUADRE III-13. POBLACIÓ NASCUDA A L'ESTRANGER SEGONS EL CONTINENT DE NAIXEMENT

Continent de naixement	Renovació padró 1-5-1996	Revisió padró 1-1-1998	Revisió padró 1-1-1999	Revisió padró 1-1-2000	Revisió padró 1-1-2001	Revisió padró 1-1-2002	Revisió padró 1-1-2003	Revisió padró 1-1-2004
Total	46.251	53.973	60.570	72.220	91.933	118.946	146.046	151.541
Europa	29.990	35.343	39.555	45.935	52.971	60.654	68.466	64.257
Unió Europea-25	28.185	33.233	37.291	43.043	48.842	54.679	60.172	54.368
Resta d'Europa	1.805	2.110	2.264	2.892	4.129	5.975	8.294	9.889
Àfrica	4.774	5.661	6.693	8.850	12.486	16.665	19.581	20.452
Amèrica	9.598	10.916	11.934	14.609	23.032	37.498	53.160	61.651
del Nord	1.036	1.109	1.177	1.287	1.452	1.589	1.787	1.654
Central	1.449	1.749	1.988	2.488	3.175	3.782	4.363	4.698
del Sud	7.113	8.058	8.769	10.834	18.405	32.127	47.010	55.299
Àsia	1.581	1.924	2.248	2.657	3.249	3.925	4.628	4.991
Oceania	109	129	137	154	175	197	211	190
No consta	199	0	3	15	20	7	0	0

Font: Institut Balear d'Estadística.

Gràfic III-10

Principals llocs de naixement de fora de les Illes Balears
(revisió del padró del 2004)

Font: Elaboració pròpia.

La població immigrant es concentra essencialment en edats potencialment actives i predomina el flux masculí en les pobla-

cions procedents dels països africans i el femení en les procedents de centre i del sud d'Amèrica.

QUADRE III-14. EVOLUCIÓ DEL BALANÇ MIGRATORI SEGONS EL LLOC DE NAIXEMENT

Illes	Mallorca				Menorca				Eivissa-Formentera			
	Total	Palma	Resta	Total	Maó	Resta	Total	Eivissa	Resta	Total	Eivissa	Resta
I. Balears	Total	Palma	Resta	Total	Maó	Resta	Total	Eivissa	Resta	Total	Eivissa	Resta
1998	13.330	3.562	7.035	1.392	312	1.080	1.341	295	1.046			
1999	14.941	3.883	7.648	1.586	386	1.200	1.824	283	1.541			
2000	17.077	4.359	8.371	2.444	843	1.601	1.903	358	1.545			
2001	16.472	2.595	7.978	2.827	1.039	1.788	3.072	683	2.389			
2002	15.503	1.511	6.999	2.862	1.010	1.852	4.131	1.458	2.673			
Nasc. a les Balears												
1998	-184	-181	59	-9	-15	6	-53	-60	7			
1999	-352	-227	-36	-31	-23	-8	-58	-74	16			
2000	-500	-275	-134	1	-25	26	-92	-73	-19			
2001	-560	-301	-189	-12	-4	-8	-58	-15	-43			
2002	-1.674	-770	-579	-130	-45	-85	-195	-101	-94			
Nasc. en altres CA												
1998	9.805	3.475	4.122	1.063	210	853	1.145	355	790			
1999	10.706	3.665	4.325	1.242	235	1.007	1.474	343	1.131			
2000	10.687	4.059	3.983	1.482	355	1.127	1.163	414	749			
2001	7.695	2.266	2.507	1.372	315	1.057	1.550	534	1.016			
2002	5.625	1.621	854	1.182	363	819	1.968	1.014	954			
Nasc. a l'estranger												
1998	3.709	268	2.854	338	117	221	249	0	249			
1999	4.587	445	3.359	375	174	201	408	14	394			
2000	6.890	575	4.522	961	513	448	832	17	815			
2001	9.337	630	5.660	1.467	728	739	1.580	164	1.416			
2002	11.552	660	6.724	1.810	692	1.118	2.358	545	1.813			

Font: Institut Balear d'Estadística.

2.3.

LES CARACTERÍSTIQUES DE LA LLAR

Les dades que ha emès l'INE l'any 2004 sobre les relacions de parentiu del cens del 2001 permeten perfilar els canvis recents més importants en les llars de les Illes Balears per comparació amb Espanya i en el context de la Unió Europea, i completar l'anàlisi de la família i de la llar.

2.3.1. LES LLARS SENSE FAMÍLIA I SENSE NUCLI

Durant el període intercensal del 1991 al 2001 les llars a les Balears (i a Espanya) experimenten canvis en profunditat i s'accelera el que s'ha anomenat la segona transició de la família, que reflecteix el procés de creixent diversificació de les formes de convivència, mentre que la fórmula tradicional del matrimoni amb fills perd pes relatiu.

A les Illes Balears, les parelles amb fills (sense distinció de si és un matrimoni o no) constitueixen l'any 2001 el 37,9% de les llars i han disminuït la presència en més d'onze punts respecte de deu anys enrere (49,2%). És una proporció força inferior a la mitjana espanyola en què, tot i seguir la mateixa tendència, representen l'any 2001 el 43,4% de les llars. De fet, les Illes són la comunitat autònoma amb la menor proporció d'aquest tipus de llars, seguida de prop per Catalunya. (Vegeu el quadre III-15.)

Aquestes diferències es deuen al pes major que tenen a les Balears les noves formes de llars, en particular les unipersonals, que representen el 24,2% del total, mentre que a Espanya tot just arriben al 20%. La tendència, emperò, és molt semblant, ja que en el decenni que s'analitza han augmentat més de deu punts tant al conjunt d' Espanya com a les Balears.

Com és ben sabut, el creixement de les llars unipersonals està directament rela-

QUADRE III-15. TIPUS DE LLARS A LES ILLES BALEARS (1991-2001)

	2001		1991		% var
Totes les llars	305.478	100,00	232.868	100,00	31,18
Unipersonals	73.978	24,22	38.834	16,68	90,50
Sense família	5.853	1,92	1.306	0,56	348,16
Una família sense nucli	10.271	3,36	5.305	2,28	93,61
Parella sense fills	58.137	19,03	49.103	21,09	18,40
Parella amb fills	115.659	37,86	114.518	49,18	1,00
Monoparentals	31.110	10,18	18.361	7,88	69,44
Una família amb més d'un nucli	7.988	2,61	5.352	2,30	49,25
Dues o més famílies	2.482	0,81	89	0,04	2.688,76

Font: INE i IBAE, cens del 2001.

cionat amb l'envelliment de la població i amb la presència cada vegada més important de gent gran que viu sola. (Vegeu l'article corresponent a la població i la llar del 2003, en què es calculà l'índex de solitud convivencial de la gent gran per municipis.) La importància de les llars unipersonals a les Illes Balears es deu en part, doncs, a l'envelliment poblacional (un 13,2% d'aquestes llars són persones de vuitanta anys o més), però també s'hi sumen dos factors més: en primer lloc, la major presència de joves adults que viuen sols com a resultat d'una emancipació més primerenca de la llar paterna o materna i també de la facilitat per accedir a un mercat de treball dinàmic, encara que precari; en segon lloc, la importància dels estrangers que viuen sols.

D'altra banda, formes de llars que fa deu anys gairebé eren inexistents han augmentat el pes, com ara les formades per persones no emparentades, les quals a les Balears ja suposen l'1,9%, i les llars en què viu una família o més d'una sense nucli, que el 1991 comprenia el 2,3% de les llars i el 2001 ja en representa el 3,4%. Aquest fenomen respon a una lògica general a Espanya, encara que a la nostra comunitat presenta unes traces més marcades.

En la modificació de la llar a les Balears i a Espanya ha influït de manera decisiva la forta immigració dels darrers anys, la qual, així, deixa petjada en característiques tan estructurals com és el tipus de llars. D'aquesta manera, mentre en les llars en què la persona de referència és de nacionalitat estrangera viu una família

sense altres persones en el 40,5% dels casos, quan la nacionalitat és espanyola augmenta al 62,7%; és a dir, és la fórmula més amplament majoritària de convivència. En canvi, les formes alternatives descrites anteriorment són les que tenen, per comparació, un major pes en les llars d'immigrants: és el cas de les persones que conviuen sense tenir parentiu (el 6,2% de les llars en què la persona de referència és estrangera) o quan, a més d'una família, hi viuen altres persones no emparentades (el 6,4%).

El tret més diferent de les Balears en relació amb el conjunt d'Espanya en aquest cas es troba en el fet que a les Illes es destaquen els estrangers que viuen sols: el 35,4% del total de llars d'estrangeres, mentre que a la mitjana de l'Estat és del 23,1%. Les particularitats de la immigració estrangera, en què tenen una presència encara majoritària els ciutadans de la Unió Europea i la immigració residencial de persones d'edat «madura», són determinants en aquestes diferències. (Vegeu el quadre III-16.)

2.3.2. LES LLARS MONOPARENTALS I LES FAMÍLIES RECONSTITUÏDES

Les llars monoparentals —la majoria, mares amb fills— representen l'any 2001 un 10,2% i han mostrat un augment respecte del 1991 (7,9%), d'acord amb la tendència general de l'Estat. L'estabilització relativa d'aquest tipus de llar s'ha de relacionar amb el manteniment de la baixa natalitat, tot i que han continuat augmentant el divorcis i les ruptures familiars. De fet, si hom considera l'edat

QUADRE III-16. TIPUS DE LLAR SEGONS LA NACIONALITAT DE LA PERSONA DE REFERÈNCIA. ILLES BALEARS

	Total	Estrangera	Espanyola	%	%
Total	305.478	27.125	278.353	100	100
Llars unipersonals	73.978	9.609	64.369	35,4	23,1
No formen família	5.853	1.679	4.174	6,2	1,5
Una família sense altres persones	—				
Sense nucli	8.853	1.053	7.800	3,9	2,8
Només un nucli	176.655	9.938	166.717	36,6	59,9
Un nucli amb altres persones emparentades	20.830	1.360	19.470	5,0	7,0
Dos o més nuclis sense altres persones emparentades	5.972	223	5.749	0,8	2,1
Dos o més nuclis amb altres persones emparentades	1.475	130	1.345	0,5	0,5
Una família amb altres persones no emparentades					
Sense nucli	1.418	478	940	1,8	0,3
Només un nucli	5.762	1.243	4.519	4,6	1,6
Un nucli amb altres persones emparentades	1.659	510	1.149	1,9	0,4
Dos o més nuclis sense altres persones emparentades	347	54	293	0,2	0,1
Dos o més nuclis amb altres persones emparentades	194	81	113	0,3	0,0
Dues o més famílies sense altres persones	1.887	427	1.460	1,6	0,5
Dues o més famílies amb altres persones no emparentades	595	340	255	1,3	0,1

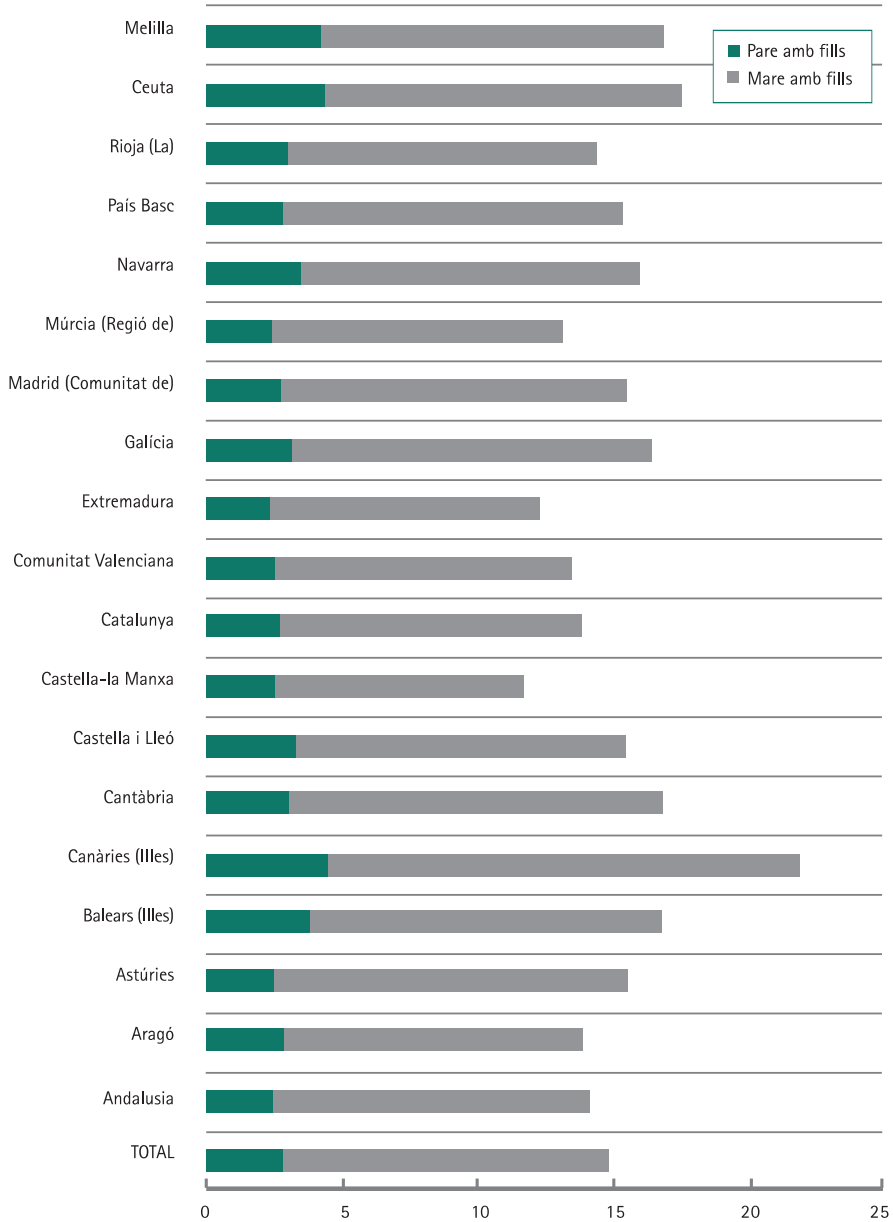
Font: INE i IBAE.

de la mare que viu amb un fill o més d'un, en més del 30% dels casos té més de quaranta anys. (Vegeu el gràfic III-11.)

Aquest col·lectiu és especialment vulnerable, ja que en una proporció del 24% de les llars de mares soles amb fills i sense altres persones no hi havia, en el moment de l'enquesta censal, cap persona ocupada (en unes 4.620 llars).

Per illes, les diferències són poc marcades: a Mallorca i a Eivissa i Formentera la proporció és del 12,6% de les llars, mentre que a Menorca és del 10,4%. En la major part de les llars la persona de referència no es fadrina, però hi tenen una certa presència els pares fadrins amb un fill o més d'un, en especial a Eivissa, en què arriben al 2,2% del total de llars. A la

Gràfic III-11
Percentatge de nuclis familiars monoparentals

Font: INE.

capital, Palma, les llars monoparentals comprenen un 13,9%, el 2,1% de les quals també són de pare o mare fadri o fadrina amb fills.

Pel que fa a les famílies reconstituïdes —les formades per una parella en què hi ha algun fill no comú, fruit d'una relació anterior—, representen a les Balears encara una proporció petita, un 2,86% dels nuclis, però superior al pes que tenen a Espanya, on és de l'1,7%. L'augment de les núpcies successives i de la cohabitació de persones divorciades o separades de bon segur que es traduirà en un augment progressiu d'aquest col·lectiu.

2.3.3. LES PARELLES DE FET I LES PARELLES HOMOSEXUALS

Les Illes Balears són la comunitat autònoma en què hi ha una proporció major de parelles de fet: el 9% dels nuclis (seguides de les Canàries, amb el 8,2%), la meitat dels quals estan formats per dues perso-

nes fadrines i l'altra meitat, per almenys una persona no fadrina. En canvi, al conjunt de l'Estat la cohabitació només arriba al 5,1%. (Vegeu els gràfics III-12 i III-13.)

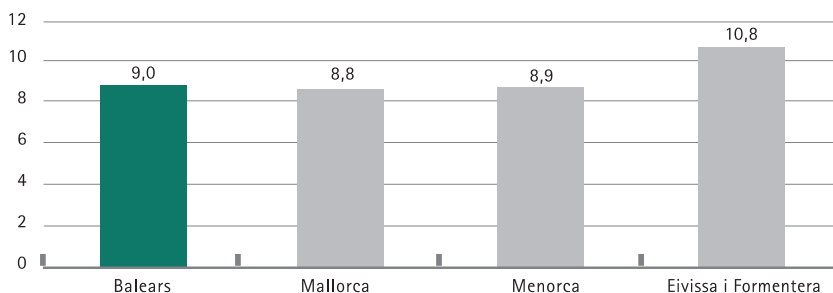
Per illes, de bell nou Eivissa i Formentera són les illes en què les noves formes de convivència tenen una presència major: el 10,8% dels nuclis (i el 8% de les llars) són parelles de fet.

A Mallorca superen el 8% de les llars en els municipis d'Alcúdia, Calvià, Estellencs i Lluçmajor, i a Menorca, a Sant Lluís i es Castell.

Aquesta informació és la primera vegada que es recull en el cens, però altres indicadors com ara el de naixements de mares no casades ja ens permetien preveure una major importància de la cohabitació com a fet estructural ja en els anys noranta.

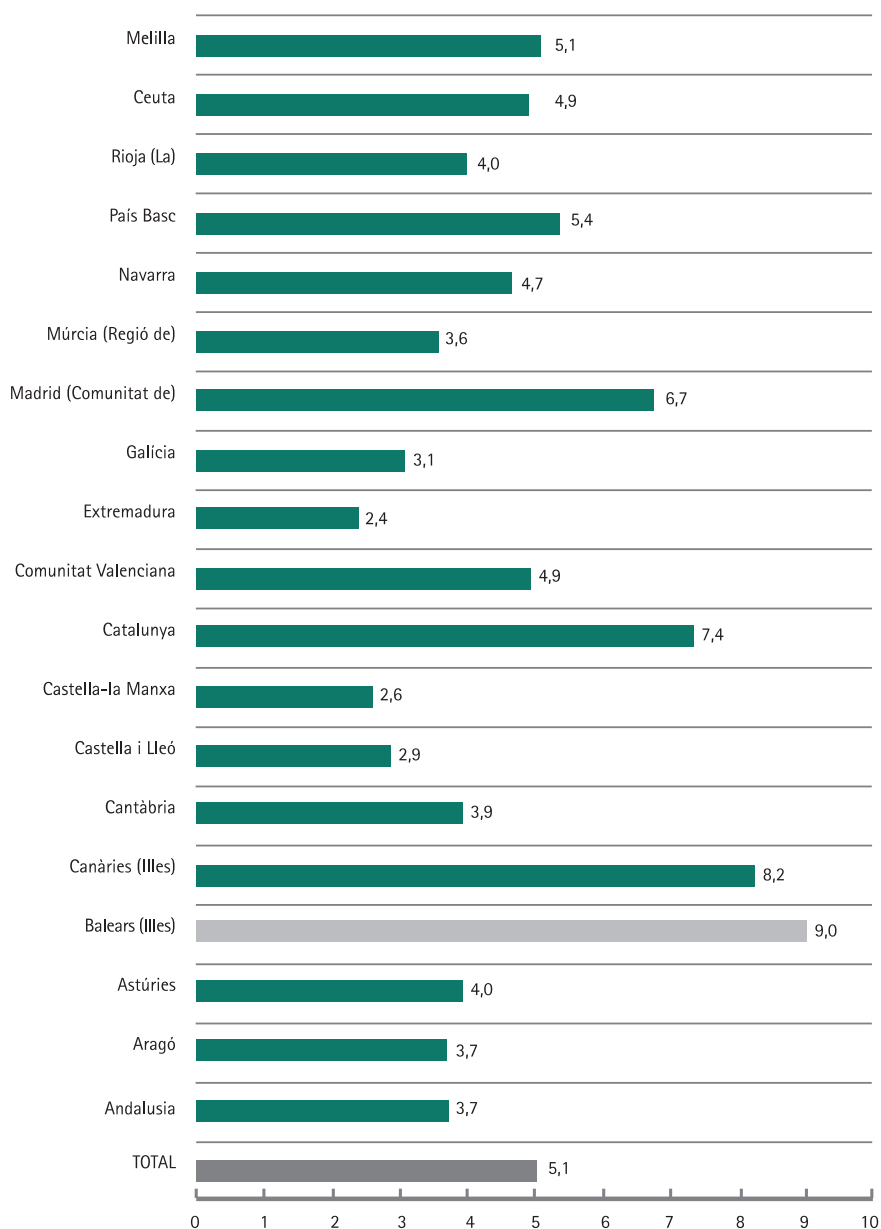
Una proporció gens menyspreable de les parelles de fet, el 2,3%, són parelles homosexuals. I en aquest aspecte les Illes

Gràfic III-12
Percentatge de nuclis familiars amb parella de fet

Font: INE.

Gràfic III-13
Percentatge de parelles de fet

Font: INE.

Balears es destaquen també respecte de les altres comunitats autònomes: 22 de cada deu mil nuclis es varen declarar en el cens d'aquest tipus. A Eivissa, la proporció és de 35 de cada deu mil nuclis, mentre que a Mallorca i Menorca es troba a l'entorn de 20 per cada deu mil.

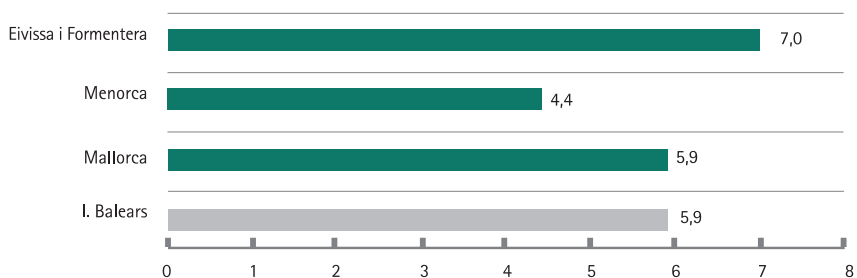
2.3.4. LA CONVIVÈNCIA DE DIFERENTS GENERACIONS

La baixa natalitat i la tendència creixent de la gent gran a viure sola (tendència que augmenta més que l'envelliment de la població) comporta que les llars en què conviuen tres generacions o més tendeixin a reduir-se, a pesar de l'augment de l'esperança de vida. A les Illes Balears hem

vist que tenen una presència rellevant el que es podrien anomenar els tipus de llars menys tradicionals i la proporció de llars amb tres generacions o més hi és del 5,9%. Així, de nou es fan paleses les diferents pautes de convivència per illes, ja que a Eivissa i Formentera aquesta proporció és del 7%. (Vegeu el gràfic III-14.)

En definitiva, la família a les Illes Balears ha experimentat un procés de canvi en el darrer decenni del segle passat, de manera que es troba en una fase avançada, per comparació a la mitjana espanyola, en el procés actual de transició cap al que s'anomena la família postconjugal, en què tenen un paper creixent altres formes no tradicionals de convivència i de llar.

Gràfic III-14
Percentatge de llars on conviuen tres o més generacions

Font: INE.